

de blauwe klauwier

JAARGANG 21 NO. 4

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van **VOGELWERK GROEP "DE KEMPEN"**, en verschijnt in principe 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van *f* 17,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Willem Veenhuizen en Jan Wouters.

Het redactie-adres is: De Braken 11
5541 AC Reusel
tel. 0497-642391

VOGELWERK GROEP "DE KEMPEN" beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de, in het wild levende, vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin, voorlichting, educatie en beheerswerkzaamheden.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot het secretariaat van de Vogelwerkgroep. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt *f* 45,-- per jaar; studenten betalen *f* 35,-- en gezinsleden *f* 22,50. **DONATEURS** die de vogelwerkgroep willen steunen zijn van harte welkom. Donateurs die *f* 25,-- of meer schenken, krijgen een jaar lang de Blauwe Klauwier toegezonden. **BETALING** van de contributie of donatie kan geschieden door storting op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep" dan wel "donatie Vogelwerkgroep".

HET POSTADRES van het secretariaat luidt als volgt:

Vogelwerkgroep "De Kempen"
Postbus 386
5500 AJ Veldhoven.

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

ZEELAND WINTERTRIP.

PEER BUSINK

Nog niet zolang geleden, belde Minke mij op met de vraag, waar je in Zeeland moet zijn om de meeste kans te hebben vogels te zien. Misschien is het voor de (nieuwere) leden die nog nooit in Zeeland vogels zijn wezen kijken, interessant om "onze" route door te geven. Voor bepaalde plaatsen kan het belangrijk zijn dat je van te voren weet op welk tijdstip het hoog water is. Omdat de dagen 's-winters kort zijn, moet je proberen om \pm 8.30 uur op de eerste stek te zijn.

De route:

- Rij richting Breda/Roosendaal.
- De route gaat eerst langs het Hollandsch Diep.
Je kunt eventueel ook het eerste stuk overslaan, dan rij je meteen door naar de **Volkeraksluizen/Hellegatsplein**.
- Op de A58 net in Etten-Leur rechts afslaan richting Zevenbergen.
- In Zevenbergen richting (Dordrecht) Klundert, daarna richting Noordschans.
- In Noordschans in de haakse bocht, linksaf de Buitendijk West oprijden.
- Je rijdt nu langs de Buitengorzen en Willemspolder over de Oostdijk richting Willemstad. Vaak zijn hier 4 soorten ganzen van redelijk dichtbij te zien.
- Soms kun je hier wel geconfronteerd worden met jagers die op ganzen schieten. De jacht op ganzen (alleen Kolgans, Grauwe gans en Rietgans) is alleen toegestaan van een half uur voor zonsopgang tot 10.00. Het klinkt misschien wat raar, maar deze regeling is bedoeld om de ganzen de rest van de dag rust te gunnen om voldoende te kunnen foerageren. Met deze tijden wordt nog wel eens de hand gelicht. Neem bij misstanden onmiddellijk contact op met de plaatselijke politie. Bij ganzejacht mag overigens geen gebruik worden gemaakt van levende lokganzen. Bij de jacht op eenden is dit wel toegestaan.
- Wanneer je van Willemstad naar de **Volkeraksluizen** aan de A29 rijdt, dan voor het viaduct rechts de ventweg op (Sluisweg-Noord) en de sluisen over rijden.
- Wanneer je dit doet dan kom je via twee tunnels terecht aan de zuidkant van de Volkerakdam (N59) op de ventweg. Op deze ventweg kun je stoppen wanneer je wilt, hetgeen op de N59 niet mag.
- Waar je nu overheen kijkt zijn de Ventjagersplaten. Deze platen zijn sinds de voltooiing van de Philipsdam (nog niet zo lang geleden) aan het verlanden.
- Aan het begin wordt vaak een Slechtvalk gezien. Die zit dan meestal op een paaltje achterin of ergens in een hoogspanningsmast.
- Hier en daar bevinden zich verderop kreken waar eendesoorten en steltlopers kunnen zitten.
- Op het eind moet je linksaf buigen, de Bosweg in.
- Hier zitten vaak Kleine Zwanen op de akker.
- Bij de T-splitsing rechtsaf de Lange Weg in.
- De N59 oversteken naar Den Bommel.
- Op de dijk bij Den Bommel kijk je over het Haringvliet heen naar Tiengemeten. Hier zie je vaak Brandganzen, Grauwe Ganzen en Smienten voor je op de weide (ook wel eens Dwerggans).
- Op het water zijn vaak verschillende soorten eenden en futen te zien.
- Bij de haven kan het de moeite waard zijn om rond te lopen.
- Na Den Bommel via de Molendijk naar de T-splitsing.
- Op de T-splitsing richting Stad aan 't Haringvliet volgen.
- Na \pm 1 km rechts de verharde weg inrijden.

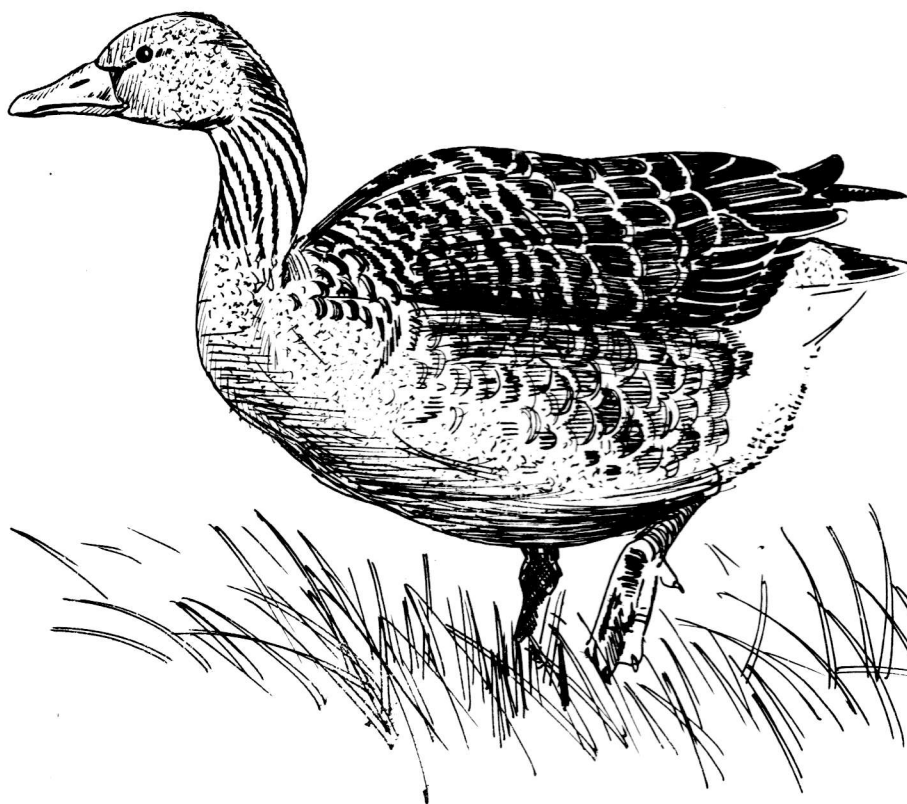
- Na de laatste boerderij zijn vaak ganzen van dichtbij te zien.
- Meestal ook een kiekendief boven het riet.
- Na Stad aan 't Haringvliet langs het Haringvliet blijven rijden.
- Bij vorstperiodes kunnen er honderden futen en meerkoeten zitten.
- Wanneer je bij een bocht komt, waar de weg van de dijk afbuigt, (Oudestadse zeedijk), zitten er op de weide rechts van je vaak vele Goudplevieren.
- Nu via Middelharnis naar Dirksland, Meliszand, Stellendam, richting Rotterdam.
- Terwijl je de Haringvlietdam aan het oprijden bent, dan rechts de afrit op, richting Haven Stellendam.
- Voordat je links onder het viaduct naar de haven kunt gaan, kun je ook eerst rechtsaf een bezoekje aan de Scheelhoek (natuurreservaat, beheerd door Natuurmonumenten) brengen en hier een rondje lopen. Links achterin bevindt zich een uitkijkheuvel waar vandaan je over een groot rietveld kunt kijken. Bijna zeker zijn er kiekendieven te zien, misschien zijn er Baardmannetjes te horen en/of te zien.
- Nu naar de haven van Stellendam achter de visafslag.
- In de haven vaak verschillende futen en/of eendesoorten te zien, soms een zeeduiker. Bij vorstperiode vaak Nonnetjes.
- Wanneer het laag water is dan kunnen er op de platen aan zeezijde zeehonden liggen.
- Op de punt van de pier richting Haringvlietssluisen soms Alk/Zeekoet.
- Verder tegen de kant rechts van de sluisen zie je meestal de enige Krak-eenden van de dag.
- Na dit havenbezoek even de plas overkijken voor een kiekendief of Wilde Zwanen.
- Daarna richting Ouddorp
- Ten zuiden van Goedereede op de weilanden tegen de Oosterschelde aan zitten tussen andere ganzen weleens Roodhalsganzen. Je kunt net in Ouddorp bij het kruispunt links afslaan en via de ventweg terugrijden om de weilanden te inspecteren.
- Via een viaduct kun je Ouddorp binnenrijden om hier weer op de N57 te komen.
- Richting Brouwersdam (richting Renesse) rijden.
- Ongeveer 2 km voor het begin van de Brouwersdam de afslag Noordzeestrand inrijden.
- Daarna parallel blijven rijden aan de N57.
- Aan het begin van de Brouwersdam heb je aan de zee kant een haventje. Vanaf hier kun je naar het strand lopen. Op zee zijn vaak Toppereenden en minder vaak IJseenden te zien. Langs het strand vaak Drieteenstrandlopers en in het haventje nogal eens een Roodhalsfuut.
- Hier vandaan langzaam verder rijden en goed letten op de niet opvallende Paarse strandlopers tussen de basaltstenen. Zeker en vast Steenlopers.
- Aan het einde heb je de sluisen. Hier letten op zeeduikers.
- Wanneer je ruim in de tijd zit kun je te voet de weg oversteken en een kijkje nemen over het Grevelingenmeer.
- Vervolgens de N57 weer op richting Serooskerke.
- Op de T-splitsing (stoplichten) richting Zierikzee de N59 op.
- Na Serooskerke de eerste weg rechts inrijden direct na de bosschages aan de rechterkant: vuilnisstortplaats (meeuwen!). Je rijdt de Inlagen van Zierikzee binnen.
- Links van de weg vaak veel ganzen en langs de slootkanten steltlopers.
- De paaltjes afkijken, misschien zit er een Velduil op.
- Later rechts in de binnenmeren verschillende eendesoorten en bij hoog water is dit een hoogwatervluchtplaats (HVP) voor honderden Scholeksters en Kanoeten.
- Op het eind staat een café.

- Het zal intussen donker geworden zijn, en het juiste moment aangebroken om hierbinnen de dag te evalueren.
- Hierna via Zierikzee en Grevelingendam, of naar de Philipsdam, of (te donker geworden om nog Flamingo's te zien) weer naar het Hellegatsplein enz. (naar huis)

Een volgende keer zou je andersom kunnen beginnen. Het is dan belangrijk dat het dan net afnemend water is zodat je de vogels langs de Grevelingendam van dichtbij kunt waarnemen.

Een laatste tip: Vergeet geen muts, handschoenen en warme kleren, want 's-winters is het in Zeeland altijd kouder dan je van te voren inschat.

☞

NACHTZWALUW-INVENTARISATIE VAN HET LEENDERBOS IN 1995.

HANS HERMANS

Traditiegetrouw is er ook dit jaar weer op Nachtzwaluwen geïnventariseerd in het Leenderbos. De tel-avonden waren:

19 mei (2 personen)

23 juni (17 personen)

16 juli (6 personen)

(9 juni vervallen wegens slecht weer)

In totaal werden 14-16 territoria vastgesteld. De ligging is te zien op nevenstaande kaart. Helaas zijn alleen op 23 juni alle gebieden met een bekend geschikt biotoop onderzocht. Dit betekent dat de gebieden aan de noord- en zuidkant

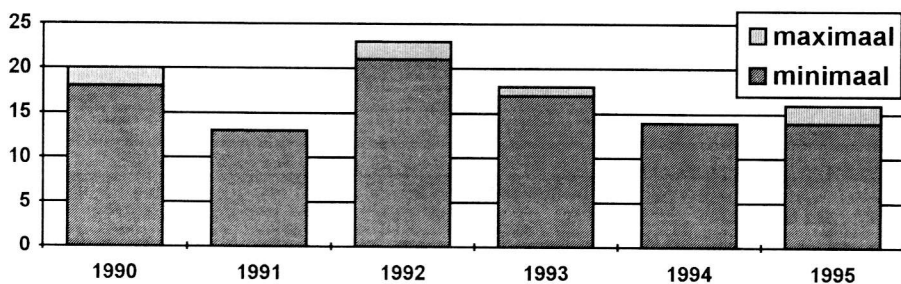
slechts één maal bekeken zijn. Hierdoor zijn waarschijnlijk enkele (2-4?) territoria niet ontdekt.

In vergelijking met voorgaande jaren neemt 1995 geen opvallende plaats in (zie figuur). Zie ook de Blauwe Klauwier jrg. 19 nr. 2/3 en jrg. 20 nr. 4

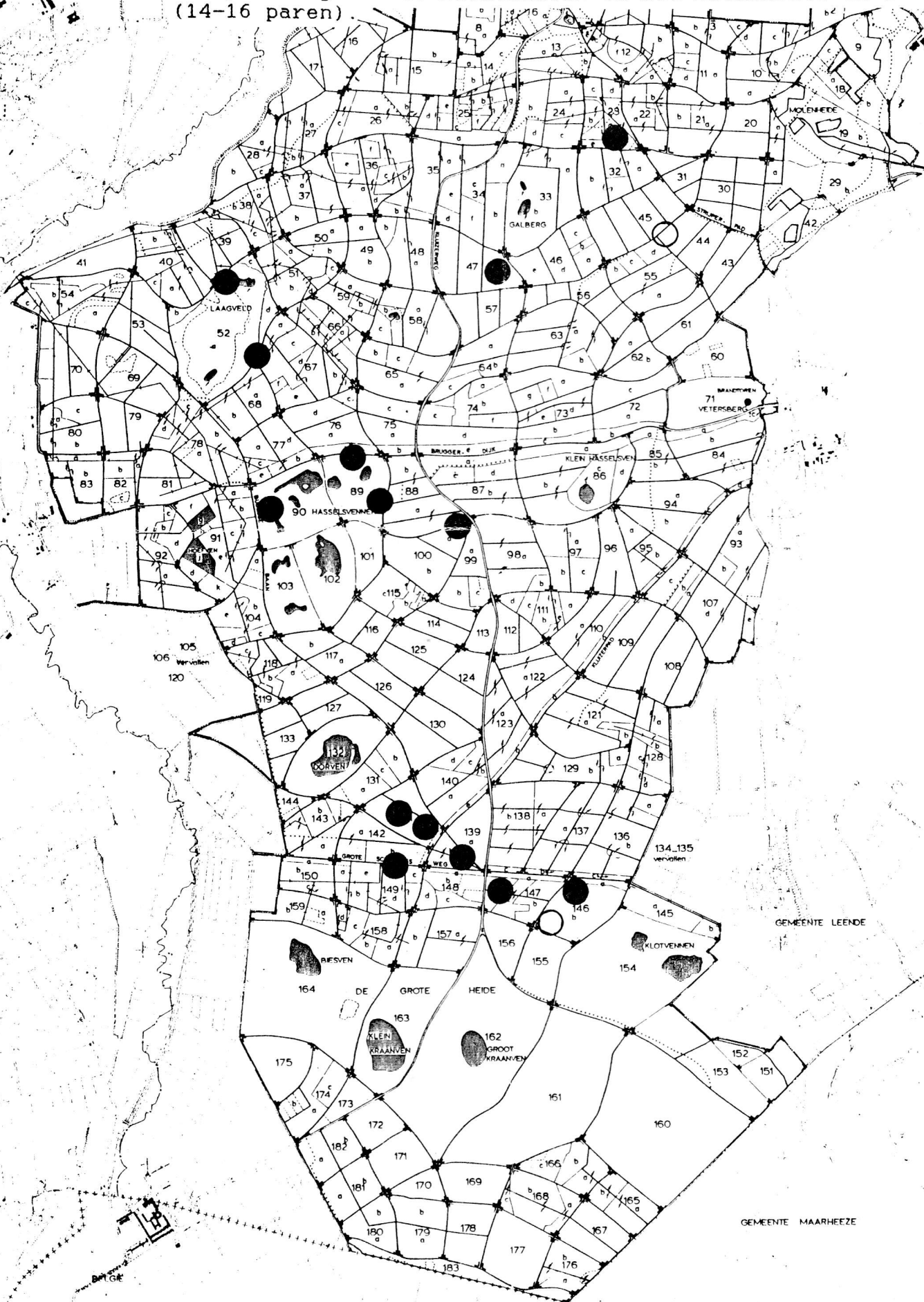
Zal de populatie volgend jaar boven de 20 uitstijgen, stabiel blijven of dalen? Alleen onderzoek zal dat uit kunnen wijzen, doe dus volgend jaar ook mee.

Met dank aan alle medewerkers van dit jaar en aan Gerard Bosschers (SBB).

Verloop van het aantal territoria van de Nachtzwaluw in het Leenderbos

Verspreiding van de Nachtzwaluw in het Leenderbos in 1995 (14-16 paren)

NESTKASTEN KONINGSHOF IN 1995.

JAN WOUTERS

Op 11 maart hebben we de gebruikelijke voorjaars schoonmaak van de nestkasten gehouden, waarbij ook weer zo'n 13 nieuwe kastjes opgehangen zijn. Behalve die kleine kastjes hebben we ook nog een Bosuilenkast bijgehangen. Die hangen er nu drie, wie weet krijgen we dan meer dan één paar Bosuilen per jaar. Dat zal het komend jaar uit moeten wijzen. Want voor dit jaar kwam die kast uiteraard te laat: de Bosuilen zaten al op drie kleine jongen.

De gangbare controles van de nestkasten hebben we gehouden op de avonden van 9 en 30 mei en op 20 juni. Op die avonden werden alle kasten gecontroleerd. Bovendien werd door Pieter met zijn ervaring van de Buikheide nog een Sperwernest gevonden. Daarvan heb ik op 20 juni drie jonge Sperwertjes geringd. Dan weten we tenminste waar al die jonge Koolmezen blijven.

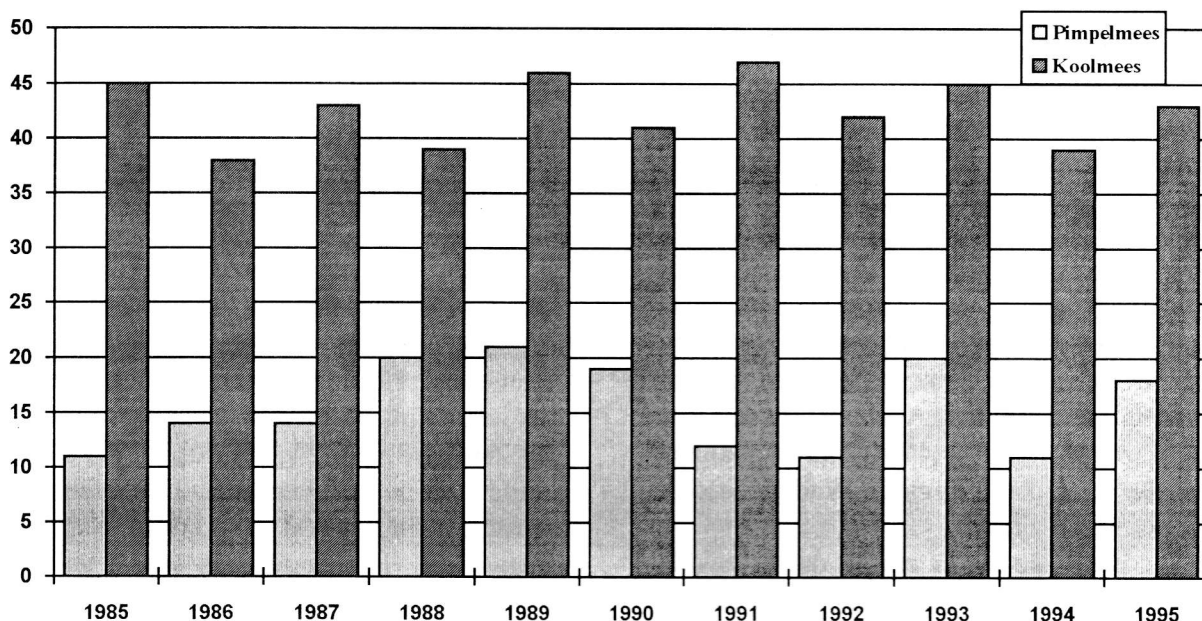
De resultaten van de controles zijn in Tabel 1 samengevat. Als tweede broedsels zijn beschouwd alle broedgevallen die bij de derde controle net begonnen waren of broedsels in een kast waarin eerder dit jaar al een nest van dezelfde soort is geweest.

Tabel 1 levert het beeld op wat de laatste jaren gewoon is. Veel Koolmezen, aardig wat Pimpelmezen en verder nog enkele andere soorten. Geen andere mezen dit jaar. Nog steeds één Bonte Vliegenvanger, hoewel er tijdens de eerste controle op 9 mei twee zingende mannetjes werden gehoord. Geen Gekraagde Roodstaart in de kastjes, ook die hoorden we op 9 mei wel zingen. Aardig wat Holenduiven en Kauwen sinds we vorig jaar wat meer kasten hebben opgehangen die geschikt zijn voor hen. Weer een Torenvalk en ook weer eens een Ringmus. Dat was de eerste sinds 1991 en de vierde sinds 1981.

Tabel 1: Resultaten van de nestkastencontroles op Koningshof te Veldhoven in 1995.

<i>Soort</i>	<i>Eerste broedsel</i>	<i>Tweede broedsel</i>	<i>Totaal</i>
Torenvalk	1	-	1
Holenduif	6	4	10
Bosuil	1	-	1
Bonte Vliegenvanger	1	-	1
Pimpelmees	18	1	19
Koolmees	43	3	46
Kauw	3	-	3
Ringmus	1	-	1
			+ ---
		Totaal aantal broedsels	82
		Wespennest	1
		Niet gebruikte kasten	23
			+ ---
			106
		Twee keer gebruikte kasten	9
			- ---
		Totaal aantal kasten	97

Figuur 1: Aantal eerste broedsels van Pimpel- en Koolmees vanaf 1985

In Figuur 1 is te zien dat het aantal broedsels van de Koolmees min of meer op de gebruikelijke hoogte lag. Het aantal Koolmezen vertoont een merkwaardig patroon, waarbij er afwisselend minder en meer zijn dan het jaar ervoor. Zodoende ligt het gemiddelde aantal in even jaren ruim 4 broedsels (zo'n 10%) lager dan in oneven jaren. Wie daarvoor een verklaring kan geven, mag het zeggen. De oneven jaren hadden hun maximum in 1991, de even jaren in 1992. Nu loopt het aantal weer iets terug.

Dit jaar was een goed beukenoten jaar. In zulke jaren is de overleving van Koolmezen in de winter groter dan in jaren met weinig beukenootjes. Dat zou voor volgend jaar moeten resulteren in meer Koolmezen en niet in minder.

Het aantal Pimpelmezen is pas de laatste vier jaren ook zo op en neer aan het gaan. Daarvoor kenden ze een piek in 1989. Dit jaar lag het aantal relatief hoog.

De Torenvalk was voor de tweede keer present. De eerste keer dat hij in onze kasten broedde was in 1993. Ook nu broedde hij weer in de Bosuilenkast waar

eerst een broedsel van de Bosuil vliegvlug was geworden. Bij het ringen van die jonge Bosuilen vonden we in de kast en in het bos resten van een geslagen torenvalkmannetje. Mogelijk dat hij de kast al op het oog had, maar was hij iets te vroeg. Het was in elk geval toch wel een verrassing toen we bij de eerste controle drie eieren van een Torenvalk in juist die kast aantroffen.

De zes eerste broedsels van Holenduiven is een recordaantal voor Koningshof. Nu we meer grote kasten voor deze soort hebben opgehangen, stijgt het aantal. Het lijkt erop dat ze de concurrentie met de Kauwen goed aankunnen.

Tenslotte wil ik iedereen die dit jaar meegeholpen heeft bedanken. Als je eens mee wilt, dat kan altijd. De controles en schoonmaak worden tijdig aangekondigd. Bij de komende voorjaars schoonmaak gaan we in het achterste stuk de kasten langs het pad hangen, dat is gemakkelijker en dan hangen ze ook wat minder aan de rand van het bos. Heb je nog hout over, laat het even weten, of liever nog: maak er kastjes van en breng ze mee.

GANZEN KIJKEN

PEER BUSINK

Omdat menig lid van onze VWG de goede gewoonte heeft om 's-winters één of meer keren naar Zeeland te gaan, vooral om de ganzen te bekijken, wil ik deze mensen de volgende informatie niet onthouden.

In de herfstvakantie hadden wij een huisje gehuurd nabij het Lauwersmeer. Een onbekend gebied voor ons. Daar rondfietsend zagen we heel hoog vanuit zee grote groepen Grauwe Ganzen het land binnen vliegen. Duidelijk trek, veronderstelden we. Later zagen we zo'n 400 Grauwe Ganzen aan de Friese kant langs de Waddenzeedijk op akkerland zitten.

Door de kijker zag ik dat er enkele een halsband om hadden. Voorzichtig dichterbij, en de telescoop gepakt. Omdat ze zaten te slapen, kon ik niet goed alle letters op de halsband aflezen. Zo af en toe (om de tien minuten) kwam de kop even uit de veren en dan gauw kijken of de rest van de letters nu wel afgelezen kon worden. Met deze moeite (vooral tijd dus en daardoor ijskoude vingers) kon ik drie van de vier codes aflezen.

Aan de andere kant van de dijk richting Waddenzee, landden ondertussen steeds meer Brandganzen. De groep schatte ik op het laatst op zo'n 4.000 ex. Wat me snel op viel was dat er nogal wat van deze ganzen rondliepen met gekleurde pootringen. Dus was het de beurt om nu deze ganzen hun codes proberen af te lezen. Deze ganzen graasden, zodat met de telescoop, de codes wel te lezen waren. Maar ook dit gaf problemen. Nu eens stonden ze even tussen wat hoger gras; even later liep een andere gans er voor; enz. Het opschrijven met ijskoude vingers en een balpen die het dan niet goed doet, was ook geen succes. Ook hier was het dus: blijven volhouden!

De gegevens die ik die middag verzameld heb, heb ik later opgestuurd naar het Vogeltrekstation in Heteren. Binnen vier weken kreeg ik bericht terug. Eén brief

kwam van de universiteit te Uppsala, de andere van de universiteit te Groningen.

Overzicht van de informatie die ik gekregen heb:

De Grauwe Ganzen die ik gezien had, hadden een blauwe halsband met drie letters erop, waarvan één letter 90° gedraaid was. Het bleken twee Noren te zijn, die begin juli 1994 gehalsband waren en een Zweed die op 24 juni ook in 1994 hetzelfde lot had ondergaan. Eind februari wordt een bijgewerkt jaarverslag naar mij toegestuurd. Het onderzoek wordt gedaan door R.U. Groningen.

Van de Brandganzen waren de gegevens uitgebreider. Van de achttien ingestuurde gegevens waren er twaalf bruikbaar. Deze twaalf Brandganzen waren allemaal geringd op Gotland. Gotland is een eiland in de Oostzee tussen Zuid-Zweden en Letland. Daar is in de jaren zeventig een broedkolonie ontstaan. In 1985 waren er al 450 broedparen, in 1993 1550 broedparen. In de jaren tachtig is er op Gotland nog een tweede kolonie ontstaan en een op Öland. Waarschijnlijk zijn deze twee begonnen door Brandganzen uit de eerste kolonie op Gotland.

Een greep uit de toegestuurde informatie: Het oudste exemplaar was geringd in 1985 en sindsdien bijna elk jaar door onderzoekers als broedvogel waargenomen in een van de drie broedkolonies.

Twee mannetjes hebben volgens de waarnemingen al in 1986 daar gebroed. Een ander mannetje is er vanaf 1988 jaarlijks als broedvogel gezien. Een in 1990 als jong geringd vrouwtje is (nog) niet in de kolonies gezien, terwijl een ander vrouwtje eveneens uit 1990 wel broedend is waargenomen vanaf 1993.

Wanneer je dit jaar een wintertrip naar Zeeland gaat maken, dan is het de

moeite waard om te kijken of de ganzen die je daar ziet, ook gemerkt zijn. In het verleden ben ik ze daar wel tegengekomen. En wanneer dit bij jullie ook zo mag zijn, dan is het zinvol om de gegevens zoals vindplaats, code linker- en/of rechterpoot, kleur van de ring, kleur letters, e.d. te noteren. Voor het aflezen heb je wel een telescoop nodig.

Deze gegevens kunnen opgestuurd worden naar: Vogeltrekstation, Postbus 40, 6666 ZG Heteren. Zij sturen de gegevens wel verder door.

Het is ook interessant om bij het kijken naar ganzen op de familieverbanden

te letten, die groepjes vallen vanzelf op. Door het gedrag zie je ook vrij vlug wie de adulte mannen zijn. De jongen zijn door hun verenkled te onderscheiden van hun ouders (zie vogelboek). Ook kun je dan zien of het afgelopen jaar in Noord-Europa het broedseizoen succesvol is geweest. Want de juvenielen blijven de hele winter nog bij hun ouders.

Al met al is er vaak veel meer te zien wanneer je een tijdje naar zo'n groep kijkt, dan alleen maar het geschatte aantal en de naam van de soort.

Beschrijving van gekleurde pootringen bij Brandganzen (*Branta leucopsis*) uit het Oostzee-gebied

De meeste geringde vogels hebben twee ringen, om elke poot één, elke ring is gegraveerd met één symbool (zie Fig. 1). De kleuren van deze ringen kunnen zijn: geel (met zwarte inscriptie), wit (met zwarte inscriptie), blauw (met witte inscriptie), oranje (met zwarte inscriptie), rood (met witte inscriptie) of groen (met witte inscriptie).

In Juli 1992 zijn we gestart met het gebruiken van slechts één ring per vogel, naast het hierboven beschreven systeem. Deze ringen zijn gegraveerd met twee symbolen (Fig. 2). Om de andere poot hebben deze ganzen een aluminium of stalen ring. We zijn dit nieuwe systeem gaan gebruiken wegens toenemende problemen met ringverlies. De kleuren van deze ringen kunnen zijn: blauw (met witte inscriptie), rood (met witte inscriptie) of groen (met witte inscriptie).

Fig. 1

Fig. 2

Kjell Larsson, Pär Forslund & Henk van der Jeugd, Department of Zoology, Uppsala University, Villavägen 9, S-752 36 Sweden

VOOR U GELEZEN

JAN WOUTERS

In BTO News van september-oktober staat een verslag van de Garden Bird Feeding Survey, ofwel het tuinvogelonderzoek in de winter. Dit loopt nu 25 jaar en van de winter 1994/95 zijn waarnemingen uit 247 tuinen ingestuurd.

De drie algemeenste soorten zijn en blijven Pimpelmees (in alle tuinen gezien), Merel en Roodborst (beide in 244 tuinen). Aangezien er weinig beukenoten waren, kwamen specialisten als Koolmees, Zwarte Mees, Boomklever, Vlaamse Gaai in veel tuinen voor. Ook de betrekkelijk ruime aanwezigheid van Vink, Grote Bonte Specht en Houtduif is hiervan waarschijnlijk een gevolg.

Uit het aantalsverloop in 25 jaar valt voor sommige soorten een duidelijke trend waar te nemen. Zo is de afname van de Zanglijster goed te zien, evenals de toename van de Ekster. Ook ander soorten zijn toegenomen zoals Sperwer, Houtduif, Grote Bonte Specht, Sijs en Putter. Minder gezien worden Witte Kwikstaart, Goudvink, Koperwiek, Kramsvogel en Rietgors.

Bij de Huismus in het stedelijk gebied neemt de groeps grootte nog steeds af. Van de Groenling werden ook minder grote groepen gezien dan gewoonlijk, net als van de Staartmees. Deze soort werd wel meer foeragerend gezien op pinda-netjes, iets wat ook bij Putter en Keep steeds meer wordt opgemerkt.

Sijzen kwamen in 59% van de tuinen eten of drinken, maar de groepen waren kleiner en kwamen later in het seizoen dan in de winter ervoor. (Dat kwam natuurlijk omdat veel Zijzen op het continent waren gebleven, getuige de grote aantallen hier in februari en maart '95).

De Tjiftjaf werd maar in 4% van de tuinen gezien. De Zwartkop daarentegen begint een gewone verschijning te worden. In 23% van de tuinen, vooral in het stedelijk gebied, verscheen hij op de voertafel.

Daarmee is hij even algemeen als Putter en Witte Kwikstaart. (In de Atlas of Wintering Birds wordt het aantal op de Britse eilanden overwinterende Zwartkoppen voor 1981-84 al geschat op drieduizend).

Verder wordt er in BTO News melding gemaakt van een bezoek aan een enorme slaappleats van Boerenzwaluwen in Nigeria. Naar schatting komen er één miljoen zwaluwen slapen op een steile helling in vijf meter hoog olifantsgras. Het eigenaardige is, dat de vijf waarnemers overdag in een gebied van zo'n 30 kilometer rond de slaappleat nooit meer dan twee zwaluwen per dag zagen.

Deze slaappleats wordt door de lokale bevolking benut als voedselbron van dierlijke eiwitten. Daartoe worden er iedere winter naar schatting 200.000 zwaluwen gevangen. Dit is gebleken uit vraaggesprekken met de helft van de vogelvangsters uit het dorp. Toch lijkt er geen sprake te zijn van over-exploitatie. Deze vorm van zwaluwen oogsten zou al minstens zestig jaar gebeuren.

De onderzoekers ringden op de slaappleats bijna 3000 exemplaren. Ze vroegen de plaatselijke zwaluwvangsters om de aantallen gedode vogels bij te houden en om de ringen van de gevangen vogels door te geven. Dat resulteerde in de volgende gegevens. In 31 nachten in februari en maart 1995 werden er 71.647 zwaluwen gevangen. Daarbij zaten 34 in Europa geringde exemplaren, en van de bijna 3000 in januari ter plaatse geringde zwaluwen waren er 222 het haasje.

Bescherming van het gebied rond de slaappleats is belangrijk, want er broedt ook een zeer zeldzame soort kalkopkraai (*Picathartes oreas*). Onderzoek naar deze rode-lijstsoort bracht de onderzoekers op het spoor van de slaappleats. Verder komen

in het gebied Gorilla's en Chimpansees voor in het regenwoud.

Ook staat er nog een verslag in van onderzoek naar de effecten van biologische landbouw op vogels, in vergelijking tot de gangbare landbouw. Daaruit blijkt dat op biologische bedrijven meer vogels voorkomen in de zomer maar vooral in de winter. De redenen hiervoor zijn dat de perceelsranden vogelvriendelijker beheerd worden en er is een grotere verscheidenheid aan nestplaatsen en voedselbronnen, die dan ook nog rijker zijn.

Als studiesoort werd de Veldleeuwrik genomen. De dichtheid aan territoria was op biologische boerderijen significant hoger dan op conventionele bedrijven. De conditie van de jongen was beter bij de biologische boeren, resulterend in een groter broedsucces.

Uiteraard is de biologische landbouw maar een klein deel van het boerenbedrijf. Er zijn te weinig biologische bedrijven om een merkbaar positieve invloed te hebben op de vogelstand. Wel kan onderzoek als dit duidelijk maken waar het in de gangbare landbouw aan schort.

KNIPSSEL

KRANT

Knipseladres: SANSOVINOSTRAAT 24 , 5624 JK EINDHOVEN .

Samenstelling: HUUB KNUBBEN

derdag 24 augustus 1995 - 13

ONDER
ONS

Door Ruud Groen
Tel. 040-336224

De heggemussen groeien ons niet op de rug

Het nieuws kan soms zo genadeloos wreed zijn. Want wat lazen wij gisteren op de voorpagina van de Telegraaf? "Duitse kater eet oudste mus uit Nederland op". Daar liet ik het scheidingsdrama van Willeke en Sören even voor liggen. Wat zou een Duitse kater zijn, zo vroeg ik me om te beginnen al af. Is het zoiets als een Deense dog of een Vlaamse reus? Of zou er misschien mijn vriendje Heinz uit onze dagelijkse strip mee zijn bedoeld? Onzin. Een zekere mate van temperament kan onze Heinz niet worden ontzegd, maar het opvreten van Nederlands oudste mus zou zijn opvattingen van gastronomie toch ver te buiten gaan. Ook de loden smarten in het hoofd die de boemelaar moet meetorsen die zich zich onbeheerst heeft laten vollopen met Moezelwijn, zou je kunnen rangschikken onder het begrip 'Duitse kater', maar degene die het overkomt, fleurt in het algemeen niet op bij de gedachte dat hij zijn tanden zou moeten zetten in Nederlands oudste mus.

Naar de Duitse kater bleef het dus gissen. Omtrent de mus werd gelukkig meer duidelijkheid verschaft.

de Blauwe Klauwier 21 no.4 (1995)

Het bleek te gaan om een zogeheten heggemus. Dat is, naar het schijnt, een iets exclusiever modelletje dan de gewone huismus, die zijn getsjilp laat horen in onze achtertuintjes. De heggemus in kwestie bleek te zijn geringd. Dit was gebeurd op 16 oktober 1971 op Schiermonnikoog. Het vrolijke baasje had dus de onwaarschijnlijke leeftijd bereikt van vierentwintig jaar, toen het een dezer dagen in Wilhelms haven ten prooi viel aan een Duitse kat. De tot voor kort als oudste bekend staande Nederlandse heggemus was twaalf jaar en sneefde op Lapland. Ook hier bleek er een kat in het spel te zijn. In dit geval dus een lapjeskat.

Goed, tot zo ver het harde nieuws. Nu rest ons nog de vraag: wat doen we er aan? Het ochtendblad maakt, nota bene tot tweemaal toe, zó nadrukkelijk gewag van een 'Duitse kater', dat ik het opeens helder voor me zie. Het zijn die dekselse Duitsers weer. Alleen Duitse katers zijn tot een zo brute moord op Nederlands oudste heggemus in staat. Een Britse kater zou uit lofterbeleidheid zoiets nooit doen. Een Belgische kater is er ronduit te teerhartig voor. En zo zie je maar weer: Duitse katers zijn nog altijd niet te vertrouwen. Goed dat het ochtendblad dit weer eens fijntjes aanstipt.

Van Mierlo zou maar eens op hoge poten met Kohl moeten gaan praten, want het is natuurlijk te gek dat in het Europa van Hanja Maij-Weggen een hoogbejaarde Nederlandse heggemus niet meer onopgevreten kan rondhippen op Duitse bodem. Er zit vast wel een mooie schadeclaim in, want de heggemussen groeien ons perslot niet op de rug. En komen ze er niet meteen mee over de brug, dan zou ik willen voorstellen dat we Frau Antje terugroepen en een handelsboycot afkondigen. Een uitvoerverbod voor kattebakkorrels zal ongetwijfeld hard aankomen.

Voorts, denk ik, moet er naar goed Nederlands gebruik een opvangteam komen voor jonge en onbezonnen heggemusjes die lijden aan een post-traumatische depressie als gevolg van een onverhoedse confrontatie met een Duitse kater. En nu hebben we het uiteraard over Nederlandse heggemussen. Maar wat is een Nederlandse heggemus? Is een heggemus die pakweg twintig jaar geleden met een Nederlands ringetje om zijn poot naar het oosten is gefladderd nog steeds een Nederlandse heggemus?

Nationalistisch denken valt om de donder niet mee.

Bessen en vogels

In het ED van 18 november j.l. schrijft Tom Brekelmans dat vogels rond deze tijd van het jaar rare capriolen uithalen. Hij wijt dit gedrag aan alcohol dat in deze tijd van het jaar in besvruchten kan worden gevormd. Mij is geen enkel onderzoek bekend dat zijn conclusies kan ondersteunen. Het tegen ruiten en windschermen vliegen van vogels heeft dikwijls veel meer te maken met onervarenheid en onbekendheid met het gebied. In tijden dat vogels uitzwerven en trekken lopen zij ook een grotere kans om slachtoffer worden van het verkeer. Veel vogels kunnen de snelheden van auto's niet inschatten. Overigens: trekroutes van zangvogels worden vaak nauwgezet gevolgd. Ook hierdoor kunnen vogels tegen windschermen en ramen vliegen als zijnde 'onbekende' obstakels die voorheen niet in de individuele trekroute aanwezig waren. Vogels kunnen ook in paniek raken bij plotse verstoring en zo in aanvaring komen met auto's of ruiten.

PIERRE MARÉCHAL

Groot Eindhoven¹³

Woe. 1° nov. 95

Unieke aanpak in milieuzorg beloond

Gemeentelijke Milieuprijs 1995 voor Philips PMF

EINDHOVEN - Wethouder A. Scherf heeft afgelopen vrijdag in de Burgerhal van het Stadhuis de gemeentelijke Milieuprijs 1995 uitgereikt aan Philips Plastics en Metaalfabrieken (PMF). Ir. F. Ridderhof, tot 1 november 1995 directeur van Philips PMF, nam de prijs in ontvangst.

Door Ramon Min

gebruik van afval. Ook de afstoot van schadelijke stoffen is aanzienlijk verminderd.

Wethouder Scherf van financiën, milieu, organisatie en personeel, had niets dan lof voor de kersverse Milieuprijswinnaar. „PMF heeft als eerste zijn nek durven uitsteken door de milieudoelstellingen in haar totale beleid op te nemen. Nu blijkt dat het experiment na vijf jaar zijn vruchten afwerpt, kunnen wellicht meer bedrijven dit unieke voorbeeld volgen”, aldus de wethouder.

Ook de heer Ridderhof van PMF was uitermate tevreden over de resultaten van de vernieuwende aanpak. Volgens hem is de nieuwe aanpak bewijs dat de zorg voor het milieu niet langer meer aangepakt kan worden door middel van controles en sancties. Ridderhof: „Controles en straffen werken alleen maar verlamdend en worden bovendien onbetaalbaar. De nieuwe, deregulerende aanpak biedt bedrijven en instellingen veel meer ruimte en mogelijkheden.”

De gemeentelijke Milieuprijs bestaat naast een replica van de milieuboom en een oorkonde ook uit een cheque van 2.500 gulden. Zoals gebruikelijk wordt het geldbedrag door de winnaar

■ **Wethouder Scherf (l) met naast zich Ir. F. Ridderhof van Philips PMF, voorzitter Busink en de heer Veenhuizen van Vogelwerkgroep De Kempen.**

Foto: Bert Jansen

uitbestede aan een instantie die zich op een speciale manier bezighoudt met het milieu.

Dit jaar was dat de Vogelwerkgroep De Kempen, die zich bezig houdt met het leefmilieu van in het wild levende vogels in het gebied tussen Geldrop-Reusel en Oirschot-Belgische grens. Voorzitter Busink van de Vogelwerkgroep en de heer Veenhuizen van de stadsvoegelwerkgroep gaan het bedrag besteden aan diverse projecten ter verbetering van de leefomgeving van vogels.

■ **STRANDLOPER** In Nederland is een vogelesignaleerd die hier nooit eerder was waargenomen: de kleinste strandloper (*Calidris minutilla*). De uit Canada en Alaska afkomstige vogel werd vorige week voor het eerst gezien bij Callants-oog. Het dier is de 440ste vogel op de lijst van in Nederland waargenomen soorten.

VK 3.10.95

Tweehonderd gram zeldzame vogel

Jacht op acht soorten trekvogels verboden

ANP

VK 1-11-95

DEN HAAG

De jacht op acht soorten trekvogels wordt met ingang van de herfst van volgend jaar verboden, bij het begin van het jachtseizoen. De acht soorten zijn de houtsnip, de slobbeend, de reuleend, de kuifeend, de toppereynd, de pijlstaart, de wintertaling en de watersnip.

Volgens het ministerie van Landbouw en Natuurbeheer richten de genoemde diersoorten aan landbouwgewassen nauwelijks schade aan en is bejaging daarom niet nodig. Natuurbeschermers en ook de Tweede-Kamerfracties van D66 en GroenLinks hebben in het verleden regelmatig om een verbod gevraagd. Vogelsoorten die wel veel schade aanrichten, zoals ganzen, blijven bejagbaar.

Voordoorder G. Alferink van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging noemt het verbod een klap in het gezicht. 'Er is helemaal geen inhoudelijke onderbouwing. De populatie van de vogels is stabiel, of neemt juist toe. Het is daarom een onbegrijpelijke maatregel.'

Het verschil tussen een goede en een slechte jager is een oud bericht van honderd. Op het bankbiljet staat van de ene kant de watersnip in zijn geheel afgebeeld. (Op de keerzijde staat alleen de kop van een vogel. De poelsnip. Na een paar keer keren van het biljet kun je het kleine verschil tussen de water- en de poelsnip ontdekken. De poelsnip heeft een iets kortere snavel.

Wanneer een jager in Nederlands watersnip gebied op de snippen gaat (zo zegt een jager dat) kan hij, telkens als een verschromte vogel voor hem opvliegt, het honderd uit zijn achterzak trekken en vergelijken. Is het een watersnip of is het een poelsnip? In het laatste geval laat hij het beschiefliggende want, hoewel ook de watersnippen in aantal achteruit gaan, is het met de poelsnippen goed mis. Een bedreigde vogelsoort.

Het aardige van de handwijze van de goede jager met het briefje van honderd is dat er na de determinatie aan de hand van het bankbiljet helemaal niets meer te schieten is. De vogel is weg. De werkelijkheid is dan ook heel anders. Jagers in het veld reageren onmiddellijk als een vogel opvliegt. Ze schieten en pas als ze wat geraakt hebben, kijken ze hoe de buit heet. Volgens Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland zijn er jagers die uit zichzelf tot de slotson kwamen dat de jacht op snippen beter gestopt kan worden. Ze dachten een watersnip te schieten, bleek het een zeer zeldzame, in zijn soort bedreigde poelsnip te zijn. Dat doet de jagers, die zo graag voor natuurbeschermers doorgaan, pijn. De slotsonmunitie is ze niet eens ernstig te verwijten. Het verschil (op afstand) tussen beide soorten snippen is zo gering dat ook de beste vo-

TEKENING PETER VOS

gekkenner nog moeite heeft het onderscheid onmiddellijk te zien. Omdat de jacht op snippen geen ander doel dient dan plezier – de vogels richten geen schade aan – en omdat de watersnippenstand achteruit gaat, jagers het onderscheid niet kunnen maken tussen soorten en omdat er een heel nieuw bericht van honderd in omloop is gebracht zonder snippen, vragen vogelwerkgroepen aan de minister van Landbouw de jacht op alle snippen te verbieden. Een verslaggever van het *Noordhollands Dagblad* schreef een bericht over het verlaten van de vogelaars om de plezierjacht op snippen te stoppen. Maar niet alleen dat. Hij vroeg ook commentaar van de Koninklijke Nederlandse Jagers vereniging, die een officiële persvoorlichter heeft, de heer Z. Lulof. Wat deze woordvoerder tegen het *Noordhollands Dagblad* zei, wekte grote hilariteit onder Nederlandse vogelkenners. Het

kranterikelle (11 augustus) werd gekopieerd en ging van fax naar fax. Vogelaars gunden elkaar een moment van intens plezier. Een van hen, Tom van Spanje, stuurde de vorige week het artikel uit het *Noordhollands Dagblad* naar minister van Landbouw Van Aartsen met een briefje ethi: 'Neem u van mij aan dat een jager onmogelijk sneller en beter determineert dan een vakbekwaam ornitholoog. (...) In dit geval blijft weer eens dat jagers niet weten welke soorten zij schieten. Ik verzoek u dan ook de jacht op alle soorten snippen te doen beëindigen.'

De onthullende blunder. De verslaggever vroeg heer Lulof wat hij er van vond dat sommige jagers nutteloos toegeven dat de jacht op snippen niet van deze tijd is. Lulof: 'Er zijn misschien jagers die dat vinden, maar wij zien geen reden om de snip-

penjacht af te schaffen.' Volgens Lulof is de kans gering dat een jager een zeldzame poelsnip voor een wat minder zeldzame watersnip aanziet. 'De poelsnip is kleiner.'

Dat was schaterlachen onder vogelaars. En in het bijzonder bij Tom van Spanje. Thuis. De poelsnip is niet kleiner, de poelsnip is twee keer zo groot als de watersnip. Dat zie je niet, dat kun je alleen maar voelen. Van Spanje heeft een jaar geleden een poelsnip kunnen wegen. Hij doet in het jongst verschenen zomernummer van *Dutch Birding*, het om de twee maanden verschijnende blad van de Dutch Birding Association, uitvoerig verslag van de vangst (voor een halfbuurtje) van een poelsnip in de duinen bij Zandvoort. Een collega-vogelaar had de vogel ontdekt, een watersnip die zich nogal sloom gedroeg. Een kenmerk: een slome watersnip is een poelsnip. Van Spanje en collega's zetten een val, vingen de slome en namen hem of haar – ze vermoedden een vrouwtje – de maat in de vroege ochtend van de 26ste juli 1991. Als Arnhem 1118887 werd de vogel na uitvoerig onderzoek losgelaten, naam en nummer op een ringetje om een poot.

Uit het verslag in *Dutch Birding* blijkt dat de overeenkomsten tussen watersnip en poelsnip zo groot zijn dat een jager onmogelijk het verschil kan zien als het beest opvliegt. Tegen de tijd dat het verslag hem duidelijk is, heeft het geen zin meer om de trekker over te halen. De kleurentone's in Dutch Birding zijn overtuigend. Naast elkaar een watersnip en een poelsnip, het lijkt een tweeling. Het grootste verschil is waar te nemen op de weegschaal. De gewone poelsnip woog 208 gram. Een watersnip weegt ongeveer 100 gram. De heilt dus. Maar weet de woordvoerder van de Nederlandse Jagers vereniging veel. Als het vliegt is het een vogel. WOJTER KI(O)OTWIJK

Jagers schieten tegen advies in toch nu al op wilde eenden

Van onze verslaggever
Piet van Seeters

AMSTERDAM

Het jachtseizoen is nog maar net begonnen en er is al weer heibel. De Stichting Kritisch Fauna-beheer (SKF), de onvernieuwbare bestrijder van de plezierjacht, meldt dat jagers tegen het advies van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) in, dinsdag begonnen zijn met de op die dag opengestelde jacht op wilde eenden.

De SKF heeft minister Van Aartsen van Natuurbeheer (LNV) daarom gevraagd de eendjacht voorlopig te verbieden. Maar de minister heeft dat verzoek naast zich neerlegd omdat hij het advies van de KNJV voldoende vindt.

De KNJV heeft vorig week haar 23 duizend leden geadviseerd wegengs gevaar voor botulisme de eendjacht uit te stellen tot minstens het eind van de week. Aangeschoten eenden die niet terugge-

vonden worden, kunnen botulisme snel verspreiden. Bovendien verliezen eenden bij hoge temperaturen hun weerbaarheid, aldus de KNJV, en dan is het volgens de regels van wettelijk jagen niet juist eenden te schieten.

De SKF noemt het advies van de KNJV een 'publiciteits stunt'. Het gevaar van botulismeverstrijding is levensgroot, doordat er tot 1 september op eenden gejaagd mag worden van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang. Daardoor zullen aangeschoten eenden in de schemer niet vlieg gevonden worden.

Volgens de SKF is er dinsdag direct op eenden gejaagd op het Keteleiland bij Kampen, bij de Limburgse Maas en in de Ankeveense en Vinkveense plassen. In het Limburgse Schinveld heeft de politie zelfs twintig jagers opgeroepen niet schieten te stoppen na verwontwaardigde reacties van de bevolking, meldt de SKF.

Niet waar, zegt politiewoordvoerder Eummeien. 'We hebben vier of vijf telefoontjes gehad van mensen die schrokken van het schieten. De jacht bleek legaal, dus we konden niets doen. We hebben de jagers niet opgeroepen ermee te stoppen, want dat is onze taak niet.'

Vandaag gaat de jacht open op drie andere watervogels: meerkooi, slobend en watersnip. Vooral de jacht op de laatste twee soorten is onstreden omdat ze behoren tot de acht soorten onschadelijke trekvogels, die de natuurbeschermers al vele jaren van de jacht willen vrijstellen. Dat vond ook de grote meerderheid van de Tweede Kamer in oktober 1993.

De toenmalige staatssecretaris Gabor van Natuurbeheer zegde toe de jacht op deze soorten verder terug te dringen, maar kwam die belofte niet na. Volgens de woordvoerder van LNV zal minister Van Aartsen op korte termijn een besluit nemen.

Wind belemmert voortplanting snip

Russische ornithologen hebben ontdekt dat het broedseizoen van de Siberische snip niet altijd even succesvol verloopt, zelfs als sneeuw en vorst geen rol spelen.

Zo was van alle gelegde eieren in het seizoen 1984 30 procent onbevruucht (normaal is dat ongeveer 4%). Zoöloog Tomkovitsj is in de archieven gedoken om te zien waardoor dat rampzalige broedseizoen was veroorzaakt. Hij concludeerde dat het gebied in de betreffende zomer werd geteisterd door zulke zware stormen dat zelfs mensen moeite hadden om bij de heersende windkracht rechtop te blijven staan.

Tomkovitsj denkt dat de stormen de factor waren die het bevruchten der eieren deed mislukken.

EV 251095

Midas Dekkers

Het ergst zijn vogelaars. Iets zien wat jij niet ziet en dan nog weten hoe het heet ook, is ronduit onuitstaanbaar. Waar jij hooguit een fiits waarneemt, zien zij een roodkeelpieper of een kleine kortteenleeuwrik; waar jij van de stilte geniet, horen de Nico's de Hanen en Siegfrieden Woldheks het 'zachte wit, wit, wit en herhaalde stip of siep, geleidelijk versnellend tot een sissend of sidderend trillen' van de fluit. De fluit is vroeg dit jaar,' zeggen ze dan langs hun neus weg. Een iets golvende vlucht, een veelbetekenend veertje, een spikkeltje meer of minder op het goed gecamoufleerde ei, het zijn evenzo vele aanleidingen om gewone mensen in te pepere hoe nietswetend ze zijn.

Nu is er weer zo'n aanleiding bij. Na veldgidsen als *Wat vliegt daar?* is er nu ook *Wat*

poept daar? in de vorm van handzaam uitgegeven *What bird did that?*, geschreven door Peter Hansard en Burton Silver. Hiermee kan elke soort eindelijk worden gedetermineerd aan het weinig tastbare dat hij, hoog over ons heen vliegend, voor ons achterlaat. Behalve duidelijke kleurenfoto's van de uitwerpselen geven de auteurs ook uitvoerige omschrijvingen, gebaseerd op een hoofdindeling in splerds, sklops, sploods, schplutzen en schplerters. Een sklop bij voorbeeld is een klein kwakje, met een scherp omgrensd kern en mantel van ongeveer gelijke grootte, vrijwel zonder uitlopers. Schplerters daarentegen zijn juist groot, met lange uitlopers en spettervorming. Het duidelijkst zijn deze typen te onderscheiden op de voorruit van de auto, die een goede, gladde ondergrond biedt. Comfortabeler vogelen is er niet.

Gemakkelijker kan het evenmin. Na enige oefening herken je aan de 'omvangrijke sklop met zijn fraaie wolkvorm' het 'vochtige, losse, tere kwakje' van de merel, zeker als de vaste korreltjes zich niet in de kern, maar in de mantel bevinden. De vrij losjes samenhangende schplutz van de zanglijster is in het seizoen vooral te herkennen aan de felbegeerde strepen en puntjes die bessen en andere

vruchten in de romig aanvoelende fledder hebben achtergelaten.

Het heeft wel iets van het determineren van Mona-toetjes, al dat vergelijken van witte glibber met hier en daar een hard stukje erin. Er zit echter weinig anders op, omdat vogels iets heel anders uitwerpen dan konijnen, herten, vossen of mensen. Vogels hebben maar één gaatje, waar poep en plas samen door worden geloosd. Deze combinatie heeft, zoals u op uw jas kunt zien, eenzelfde verwoestende uitwerking als die van zoutzuur met salpeter tot koningswater. Zou men in feestartikelenwinkels naast stinkbommetjes ook bommetjes met vogelkwak erin verkopen, er zouden strenge wetten tegen worden uitgevaardigd, maar de vogels zelf die ons er vrijelijk mee onder vuur nemen, worden van staatswege beschermd. De bescherming is de pest voor onze kleding, maar bevordert sinds *What bird did that?* dus wel de studie van het vogelrijk. Duur is deze veldgids overigens niet. Hij ligt al een tijdje bij *De Slegte*. En dat terwijl de aangekondigde vervolgedeeltes nog moeten verschijnen. Laten we hopen dat hun een beter lot is beschoren. Ik in ieder geval kijk verlangend uit naar *What camel did that?*

Na Wat vliegt daar? is er nu Wat poept daar?

Roeken in Brummen 'schijten als reigers en kezen als konijnen'

VK 22 II 95

De enorme roekenkolonie in Brummen bezorgt de inwoners van de plaats steeds meer overlast. Een zwerm spreuwen zou jaloers zijn op het bombardement van vogelstont en het overdrovend concert van rauwe krasgeluiden waarmee de roeken de bevolking het leven zuur maken.

Enkele exemplaren ter afschriking afschieten mag niet. Sinds september vorig jaar is de roek beschemd. Naarstig wordt nu gezocht naar natuurrijndelijke methoden om de circa zeventienhonderd vogels te verdrijven uit het centrum van het Gelderse plaatsje.

Vooraf de grote eikbomen zijn bij de kraatesoort gelield als broedslaapplaats. Buurtbewoner

T. Westhof, initiatiefnemer van een handtekeningenactie tegen de vogelplaag, kan het dagelijkse gedrang van de roeken wel dromen. Zodra het begint te schemeren, keren de vogels terug van de nabijgelegen landbouwgronden langs de IJssel.

'Met tientallen zwemmen tegelijk komen ze aanvliegen', zegt Westhof, terwijl hij wijst naar een Amerikaanse eik. In een mum van tijd raken de takken overbevolkt met grote aantallen zwarte silhouetten. 'Daar zitten ze gezellig te vergaderen voordat ze gaan slapen.'

De gemeente Brummen heeft alles geprobeerd tegen de vogelkolonie. De brandweer rukte op gezette tijden uit om de nesten weg te spuiten. Het mocht niet baten.

Zelfs zoutte haringen werden aan de takken gehangen, een methode die eerder is beproefd in het Friese Jubbega, dat twee jaar geleden kampte met een spreuwenplaag. Ook tevergeefs.

De roek, een ranke en snelle uitvoering van de Zwarte Kraai, is al geruime tijd bekend en vertrouwde klant in Brummen. De afgelopen jaren heeft de kolonie evenwel een explosieve groei doorgemaakt. Werden er in 1991 36 broedsparen aangetroffen, dit jaar telde Westhof ruim 220 nesten. 'Zoals ze schijten als reigers, kezen ze als konijnen', aldus Westhof. 'En elk jaar wordt het erger. De lanen liggen nu gretig onder een dikke smurrie van roekempoep. Omwonenden zijn ook

de lawaai-overlast meer dan zat. Er moet nu echt wat gebeuren.' Ook gemeentewoortlichter T. Luiten ondertekent de ernst van de situatie. 'Als we blijven toekijken, krijgen we straks Hitchcock-achtige toestanden.'

In 1988 druppelden de eerste klachten binnen over de zwermen roeken. Broedsparen op weg naar het gemeentehuis werden niet zelden verwelkomd met enkele voltreffers van uitwerpselen. Tot voor kort werden de nesten verwijderd. 'Dat mocht nog zolang er geen eieren in de nesten lagen', legt Tuiten uit. 'Het hielp echter niets. De volgende dag waren nieuwe nesten gebouwd. Vaak met een ei, zodat we niets meer konden doen.'

Niettemin blijft Tuiten optimistisch over een goede afloop. Veel verwacht hij van de vorige maand opgerichte adviesgroep 'roekenoverlast'. Zo wordt het advies bestudeerd van Vogelbescherming Nederland om ultrasoon geluidsgolven uit te zenden.

Tuiten ziet nog het meeste in agressief ogende kunstvalken als vogelverschrikker. 'Daarmee is de gemeente Ommen bezig.' En anders wordt hardop gedacht aan echte valken, laat de voorlichter weten. 'Maar dat kan behoorlijk prijzig worden. Een valkenier moet dan met zijn vogels regelmatig langskomen. Van een dagje jagen met een valk raken de roeken niet onder de indruk.'

Libben Reeskamp

Zeldzame apenarend legt langverwacht ei

Een apenarend in een reservaat op de Filippijnen heeft voor het eerst in acht jaar een bevrucht ei gelegd. De diersoort is een van de zeldzaamste vogelsoorten op aarde. Alleen in de Filippijnen vliegen er nog vijftig in het wild rond. Achttien exemplaren leven in gevangenschap.

De apenarend krijgt moeizaam nageslacht. De dieren zijn monogaam en na de dood van hun partner paren ze niet meer. Het vrouwtje dat het bevruchte ei heeft gelegd, leefde al twee jaar met een mannetje. Al eerder had het dier twee onvruchtbare eieren gelegd, die na kunstmatige bevruchting uitkwamen. Het broedsel van acht jaar geleden leverde niets op. Het nieuwe ei is zeven keer zo groot als een kippe-ei. Het is volgens een

mededeling van het reservaat, duizend kilometer ten zuiden van de hoofdstad Manilla, gelegd op 12 september. Op 9 november moet het jong uit het ei kruipen. De komst van een nieuw dier helpt bij de instandhouding van de reusachtige roofvogel, verwachten experts. Een volwassen apenarend heeft een spanwijdte van ongeveer twee meter en wordt een meter groot. Het dier eet apen, herten, uilen, hagedissen, slangen en eekhoorns. In gevangenschap worden ze gevoerd met konijnen, geiten, kippen en cavia's.

VK 22 II 95

Slanke koolmees ontwikkelt sperver

Om de winter door te komen, moeten koolmezen een flinke vetreserve aanleggen. Maar hoe meer ze eten, hoe zwaarder ze worden. En logge koolmezen vliegen slechter en zijn daardoor kwetsbaarder voor roofvogels. Volgens onderzoekers van de universiteit van Oxford passen koolmezen zich daarom bij het opdouwen van de winterreserve aan aan de aanwezigheid van roofvogels: ze gaan iets slanker de winter in.

De onderzoekers richtten zich op de sperver, de belangrijkste vijand van de koolmees. Tot in de jaren vijftig was deze roofvogel in Engeland uitgeroeid. Daarna gingen de koolmeesjagers terug. Daarna gingen de aantallen sterk achteruit door overvloedig gebruik van bestrijdingsmiddelen. Maar in de jaren zeventig, begin jaren tachtig maakte de roofvogel een come-back. Ook in het bos van Wytham, waar al sinds 1947 uitvoerig onderzoek wordt gedaan naar koolmezen. Ondermeer wordt al jaren het gewicht van de vogels vastgelegd.

Het blijkt dat de mezen in de jaren zestig in wintergewicht toenamen en vervolgens in de jaren zeventig weer in gewicht achteruit gingen. Dat kan, aldus de onderzoekers in *Nature* van 19 oktober niet worden teruggevoerd op het voedselaanbod. Het is volgens hen een gevolg van het aantal spervers. Vette mezen worden makkelijker gevangen. In een bos met spervers ligt het optimale vetpercentage, aldus de onderzoekers, daarom wat lager dan in een bos zonder spervers.

zoals bij reptielen. Het dier staat ongeveer dertig centimeter hoog, is *Confuciusornis* genoemd naar de Chinese wijsgeer.

In een bodemlaag die waarschijnlijk stamt uit het laat-Jura, 150 miljoen jaar oud, zijn bij opgravingen vorig jaar de complete schedel, delen van de vleugel, een bekken, de poten en afgedrukte van talloze veren gevonden. In het weekblad *Nature* van 19 oktober worden de vondsten met elkaar in verband geplaatst. Lian-hai Hou en mede-werkers veronderstellen dat de

Eerste gesnavelde vogel is 150 miljoen jaar oud

Chinezen en Amerikaanse paleontologen hebben in het noordoosten van China de fossiele resten gevonden van een prehistorische vogel, die ongeveer even oud lijkt als het vliegende reptiel *Archaeopteryx* (waaraan de fossielen aflezen uit Duitsland bekend zijn).

De in China gevonden resten zijn waarschijnlijk van de oudste vogel met een moderne tandeloze snavel, in plaats van met een getande kraak

Confuciusornis bewijst dat gesnavelde vogelachtigen zeker 70 miljoen jaar eerder voorkwamen dan tot nog toe wordt aangenomen. De oudste ongetande vogel was tot voor kort de *Gobipteryx*, gevonden in de Gobi-woestijn in Mongolië, die op 70-80 miljoen jaar was geschat.

Verder stellen de onderzoekers dat het evolutionaire experiment met vogelachtigen niet beperkt bleef tot een geïsoleerd leengebied, maar een wereldwijd verschijnsel was. De *Archaeopteryx* leefde in zille moerassen aan zee, de Chinese Confuciusvogel daarentegen juist bij zoet water.

De volke skant
kat. 211095
C1

25 11 95

Vogels en vissers

DE minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft het per traditie moeilijk met het combineren van zijn portefeuilles. Minister Braks had problemen met de boeren en de rotganzen. De ganzen mochten worden afgeschoten. Minister Bukman had problemen met de kokkelvissers en de eidereenden. Het duurde lang voordat de vissers bereid waren wat voedsel voor de eidereenden over te laten. En minister Van Aartsen heeft nu problemen met de IJsselmeervissers en de aalscholvers. Het aantal vogels wil hij met 'onorthodoxe maatregelen' halveren. Dat zal dus wel weer schieten worden.

Het is bijna vermakelijk om te zien hoe de minister van Natuurbeheer keer op keer aan het kortste eind trekt, als hij in de slag moet met zijn collega's van Landbouw en Visserij. Een groot politiek issue zullen de aalscholvers niet worden, wat een *testcase* voor de vraag hoe serieus de overheid haar eigen natuurbeleid neemt.

Dat conflict kan aardig oplopen, omdat Vogelbescherming aangekondigd heeft naar de rechter te stappen als Van Aartsen zijn plan doorzet. De gang naar de rechter lijkt niet kansloos, want de minister van Visserij staat zwak. Een onderzoeksafdeling van zijn eigen ministerie, het Informatie- en Kenniscentrum Natuurbeheer (IKC), heeft in een tot voor kort geheim gehouden rapport becijferd dat de aalscholver nauwelijks een concurrent van de

commerciële visserij is. De voor de vissers belangrijkste soort, paling, blijkt door de aalscholver nauwelijks te worden gegeten. Er zijn maar twee vissoorten, baars en snoekbaars, waarop vogels en vissers samen jagen. En het is de vraag of de vissers iets hebben aan de doorgaans jonge baarzen waarmee de aalscholvers zich voeden.

Het blijft keer op keer verbazen. Het is officieel overheidsbeleid om in dit door de mens volgepropte land de natuur weer wat ruimte geven. De overheid trekt ook aanzienlijke bedragen uit om dat beleid gestalte te geven. Maar zodra de natuur zich enigszins ontplooit en de mens concurrentie vreest, moet er ingegrepen worden.

Een zwak punt is verder dat wat Van Aartsen voor ogen staat - halvering van de aalscholverstand - de laatste twee jaren vanzelf tot stand is gekomen. Het aantal broedparen in de vier kolonies langs het IJsselmeer is gedaald van vijftien- tot zeventuizend, waarschijnlijk doordat er te veel aalscholvers waren en te weinig voedsel. In zulke gevallen heeft de natuur de neiging zelf regulerend op te treden.

Tenslotte blijkt uit het IKC-rapport dat sinds een jaar of twintig niet alleen het aantal aalscholvers, maar ook de visserij drastisch is uitgebreid. Het lijkt het beste dat de minister van Natuurbeheer eens een goed gesprek voert met zijn Visserij-collega. Als die eens begon het aantal fuiken en netten te halveren?

Ook aalscholvers hebben visvergunning

VK 12120

OK dit jaar is de nationale Aalscholver-discussie weer op gang gekomen. Was het enige jaren geleden de strijd om een viskwekerij in Lelystad, nu zijn het de IJsselmeervissers die concurrentie van deze vogels vrezen. Belangenorganisaties beschuldigen elkaar over en weer. Zowel de vissers als de vogels zouden het IJsselmeer leegvissen.

Wat is er nu precies gebeurd? De Stuurgroep IJsselmeervisserij heeft naar aanleiding van de overbevising een rapport opgesteld waarvan de voornaamste conclusie is dat de visserij moet worden beperkt. In deze stuurgroep is bijna iedereen vertegenwoordigd die met visserij te maken heeft, behalve Vogelbescherming Nederland, representant van de vissende vogels. Wat voor de hand lag gebeurde: de vissers eisen dat iets tegen de vissende vogels wordt gedaan.

Het tegemoetkomen aan de visserij-eisen betekent dat zo lang aan de oevers van het IJsselmeer grote natuurgebieden worden gerealiseerd waarin de aalscholvers (maar ook vele andere diersoorten) een kans krijgen zich voort te planten, men voortdurend tegen de vogels zal moeten optreden. Het ligt nu eenmaal in de aard van deze vogels om op vissen te jagen. Bij gunstige broedomstandigheden zullen zij in groten getale op de vissen in het meren blijven afkomen.

Nu wil het feit dat bij een verminderd visaanbod de aalscholver-populatie vanzelf wordt beperkt. Er worden dan minder eieren gelegd omdat er niet voldoende voedsel is voor de jongen. Dit verschijnsel is reeds een aantal jaren waarneembaar in de grote broedkolonies rond het IJsselmeer.

De visvangst door de aalscholvers is dus al langs natuurlijke weg teruggelopen. Het beeld van de grote zwermen aalscholvers dat de vissers hebben is dan ook sterk vertekend en geeft de werkelijkheid niet weer.

De minister van Landbouw, Natuurbescherming en Visserij heeft nu 'onorthodoxe' maatregelen (zoals doodschieten) aangekondigd, zonder het probleem te kennen. Net als de vissers hebben ook aalscholvers een vergunning om te mogen vissen, namelijk in de vorm van een wettelijke bescherming om hier te kunnen leven.

Van die 'vergunning' kan onthefing worden verleend door de Commissaris der Koningin in de betreffende provincie. Die onthefing wordt meestal afgegeven indien het ministerie van LNV hierom verzoekt. In naam der Koningin worden dan wettelijk beschermde vogels in groten getale doodgeschoten of op een andere manier geëlimineerd.

Om de toestroom van elders van deze vogels tegen te gaan, zal men moeten stoppen met de ontwikkeling van natuurgebieden met voor aalscholvers gunstige leefomstandigheden aan de oevers van het IJsselmeer. Ook andere diersoorten zullen daardoor geen kansen meer hebben en weer uitsterven in ons land. Tevens zal een sterk groeiend aantal mensen dat van hun aanwezigheid geniet hiervan de dupe worden. Dit alles om de belangen zeker te stellen van een zeer kleine beroepsgroep.

R. Kloosterman

De auteur is voorzitter van de Stichting Dierenemancipatie.

Minder visafval voor zeevogels

Gemiddeld drie miljoen vogels leven op de Noordzee vooral van de teruggeworpen bijvangst en van het slijtafval van vissersschepen. Dat melden vogelonderzoekers uit zes Noordzeelanden in een gezamenlijk onderzoek. Daaruit blijkt ook dat het aantal visetende zeevogels in de afgelopen vijf jaar is afgenomen door veranderingen in de visserij.

De ornithologen onderzochten de acht belangrijkste zeevogels in de buurt van vissersschepen op de Noordzee. Het ging daarbij onder meer om verscheidene soorten meeuwen, de Noordse stormvogel en de Jan van Gent. Van deze soorten kwamen er in de onderzoeksperiodes tussen februari 1993 en november 1994 naar schatting 1,5 tot 6,5 miljoen exemplaren voor. Een belangrijk deel daarvan leeft vaak louter en alleen van de naar schatting 120.000 ton rondvis, 200.000 ton platvis, 180.000 ton ongewervelde diertjes en 70.000 ton slijtafval die vissers overboord kieperen.

De afname van het aantal zeevogels in de afgelopen jaren heeft volgens de onderzoeker vooral te maken met verschuivingen binnen de visserij. Die is niet meer alleen meer gericht op de vangst van vissen waar veel vlees aan zit, zoals kabeljauw, makreel en platvis. Vooral de afgelopen jaren zijn de jonge haring en de zandspijting in opmars.

12 11 95

Opwindend over
aalscholvers
VK 2-11-95

Minister Van Aartsen (Natuur en Visserij) vindt de commotie over zijn recente opmerkingen over het aanpakken van de aalscholvers onterecht. Natuurorganisaties hebben de minister gedreigd met juridische stappen als hij inderdaad het aantal aalscholvers zou beperken. 'Het staat die organisaties vrijbaars niet helder voor de geest wat ik wil', aldus de bewindsman maandag.

De vissers op het IJsselmeer, die al jaren te maken hebben met een teruglopende vissersstand, klagen dat de aalscholver hun broodwinning bedreigt. Nadat ze onlangs met het ministerie van Landbouw zijn overeengekomen de komende vijf jaar hun vangsten met 50 procent te reduceren, eisten ze dat de minister ook de vogels aanpakt. Van Aartsen zei vorige week die voorwaarde redelijk te vinden. Hij zal de aalscholverpopulatie beperken. Hij heeft zich tot nu toe echter niet uitgelaten over aantallen en methoden waarmee de vogelstand zou moeten worden teruggebracht. De aalscholver is een beschermd vogel. De natuurorganisaties zien de vissers en de overbevisning als belangrijkste oorzaak van het teruglopen van de visstand op het IJsselmeer, en niet de aalscholvers.

De lokvogels van minister Van Aartsen

Op 30 oktober verblijdde minister Van Aartsen van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij natuurminnend Nederland met het bericht dat de jacht op een groot aantal onschadelijke trekvogels zal worden verboden. Vanaf volgend jaar zullen wintertaling, tafeleend, slobeend, kuifeend, watersnip, houtsnip, pijlstaart en topperend niet langer vogelvrij zijn. Voor de kraakeend en de goudplevier gold een dergelijke bescherming al sinds 1995.

van belang zijn voor de jagers, hoewel zij de maatregel niet op prijs zullen stellen omdat die de variatie op het jachttableau vermindert.

Wanneer Natuurmonumenten en Vogelbescherming tevreden zijn gesteld, is de oppositie uitgedund tot de Dierenbescherming en Kritisch Faunabeheer. De minister zou het dan wel aandurven voor de overige bejaagbare soorten de wetgeving bij het oude te laten, waardoor het grootste deel van de ruim 2,5 miljoen dieren die jaarlijks worden geschoten, aan de jagers blijft overgeleverd.

Een bijzonder sterke jagerslobby doet er alles aan het tot stand komen van een goede Flora- en Faunawet te frustreren en zoveel mogelijk bevoegdheden aan hun wildbeheereenheden gedelegeerd te krijgen.

In de huidige situatie bepalen jagers zelf hoeveel dieren er mogen zijn in een bepaald gebied. Zij tellen hoeveel er zijn, vervolgens nemen ze het afschot ter hand en de controle. Zolang deze situatie voortbestaat, hebben beschermende deelmaatregelen nauwelijks zin.

Hoewel de roofvogels in ons land al sinds 1964 wettelijk zijn beschermd, vallen ze bij bosjes. Alleen dit jaar al zijn er acht jagers en jachtverzorgers geverbaliseerd die zich schuldig maakten aan roofvogelvervolgung. Het topje van een enorme ijsberg.

Het uitzetten van fazanten is verboden, maar deze handtamme dieren worden nog steeds in groten getale gefokt, uitgezet, de lucht in geschopt en afgeschoten.

Het groene masker dat woordvoerders van de jagers opzetten wanneer ze keer op keer hun 'geschoktheid' tonen over dit soort misstanden, heeft geen ander doel dan de politiek te doen geloven dat ze het beste voor hebben met onze natuur.

VK 2-11-95
Rita Stockmann

De auteur is lid van de Stichting Kritisch Faunabeheer.

Verbod op vogeljacht was resultaat van zeven jaar actie

VK 2-11-95

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

De Vereniging Vogelbescherming heeft deze week bewezen hoe effectief een actie kan zijn, maar ook hoe lang die soms moet duren. In augustus 1988 begon de organisatie druk uit te oefenen om de jacht op elf onschadelijke vogelsoorten te verbieden. Per november 1996 zal een flink deel van die eis zijn ingewilligd. Minister Van Aartsen van Landbouw sluit dan het schieten op acht van de elf soorten.

staart en toppereend) is niet groot, erkent Alferink, dus de vraag is waarover zo'n drukte wordt gemaakt. Jaarlijks schieten de jagers tachtigduizend van die vogels af. Dat is een laag cijfer vergeleken met de jacht op wilde eend (half miljoen) of het konijn (kwart miljoen).

Alferink: 'Maar voor ons staat het principe dat je de natuur mag benutten, centraal.' De KNJV vindt dat er niet mag worden gejaagd op bedreigde vogelsoorten, maar dat zijn deze acht niet.

De jacht op twee soorten, de kraakeend en de goudplevier, had ex-staatssecretaris Gabor al in 1993 verboden. Alleen op de elfde soort van het lijstje van 1988, de patrijs, mag nog steeds worden geschoten. De patrijs is de enige niet schadelijke vogelsoort waarvoor dit geldt.

Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij geeft als reden voor het verbod dat er steeds meer verzet komt tegen de jacht op onschadelijke soorten. 'Er zit een ander kabinet en een andere bewindsman die over de jacht gaat. Dat zie je in dit soort beslissingen', aldus een woordvoerder.

'De discussie over de jacht is nog niet afgerond', zegt E. van Vlijmen van de Vogelbescherming. 'Wij vinden dat alleen schadelijke diersoorten mogen worden bejaagd als alle andere maatregelen falen. De patrijs wordt dan niet meer bejaagd. Dat uitgangspunt moet in de wet.'

De patrijs moet nog even geduld hebben. Het ministerie van Landbouw heeft een beschermingsplan opgesteld voor deze soort. Boeren krijgen geld als ze in hun akkers rekening houden met de patrijs. Ook de aan jagers gelieerde natuurbeschermingsorganisatie werkt mee aan dit plan: het levert meer patrijzen op die bejaagd kunnen worden.

'Wij zijn verbijsterd', zegt directeur J. Alferink van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV). 'Waarom mag wel op niet schadelijke soorten als paling en zalm worden gejaagd en niet meer op soorten als wintertaling?' Hij zal de minister uitleg vragen.

De Vogelbescherming gaat zich niet apart inzetten voor de patrijs. 'We hebben die laten vallen, omdat in de discussie over het soortenbeschermingsplan te veel aandacht kwam voor de jacht. Als we een jachtverbod zouden eisen, zou er mogelijk helemaal niets van de grond komen', aldus Van Vlijmen.

De jacht op de acht soorten (wintertaling, tafeleend, slobeend, kuifeend, watersnip, houtsnip, pijl-

VOGELVARIA

GENIETEN

Stel u voor: er is een reuze gezellige braderie in een toeristenplaats; het is geen strandweer: de zon schijnt volop, maar het waait te hard. Wat doe je dan als je niet van worst, kramen met T-shirts en toeristische kitsch houdt? Je trekt een dungebied in; gegarandeerd, dat je niet meer dan vier andere wandelaars tegenkomt. En dus kun je op je gemak in gezelschap van de zon, de wind en de natuur uitkijken naar die natuur.

Onverwacht hoor je een wat onbetekenend liedje fluiten. Even later zie je de muzikant op een draad of in het topje van een meidoorn zitten. En weer opfladderen om kort daarna weer terug te komen. Hij lijkt op een Vink, maar heeft een puntige snavel en een nogal lange, gevorkte staart. Hij heeft bruinige veren, een rood voorhoofdje en borst. De Kneu. Geen zeldzaamheid, niet zo opvallend.

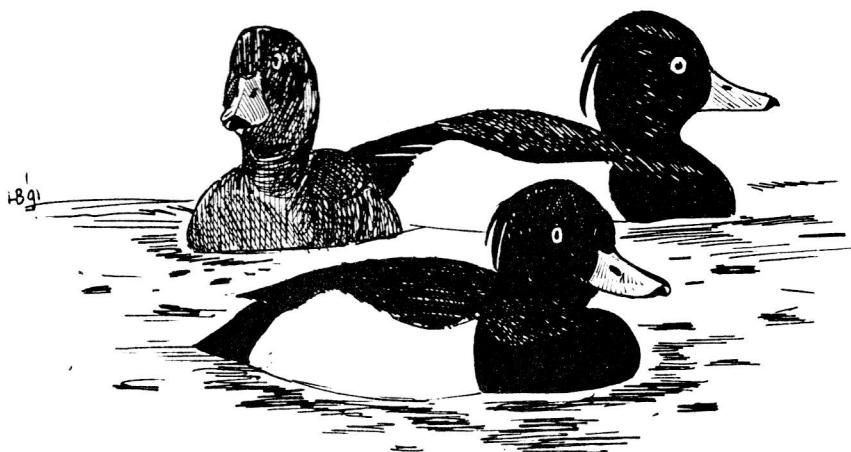
Maar zo mooi als die middag heb ik hem nog nooit gezien. Met name als ie even een rondje vloog. Dan werden zijn vleugels prachtig warm bruin gekleurd door de zon, het leek soms wel goudkleurig: Rembrandt was in de buurt! 't Was een nieuwsgierig type, want steeds kwam ie terug om zich te laten bewonderen en dat liet ik mij geen twee keer fluiten.

Een paar dagen later stap ik op de fiets; na vijf meter vallen de eerste druppeltjes, na 20 minuten moet ik m'n regenpak aan. Vervolgens fiets ik toch maar op m'n gemak zo'n drie kwartier langs bos en duin en kom bij het vogelgebied. De kijker slaat aan, d'r valt niet veel aan droog te poetsen: ik zie nauwelijks iets van de kluten; de zilverplevieren en de tureluurs hoor ik alleen maar.

Nat ben ik toch, dus maar verder gefietst richting zee. En verdomd: na een kwartier houdt het op. Na het gesuizel op het water is het doodstil geworden. Andere gekken zijn er niet, in de verte hoor ik over de zeearm heen een kerkklok. Een pure natuur-stilte. Fantastisch. Een zitplaats heb ik zo gevonden en terwijl ik m'n boterhammen eet, zweet ik uit. Ik zit bij de rietkraag rond een duinmeer.

Een paar avonden terug had ik ze wel gehoord, maar niet gezien. Plotseling hoor ik weer dat geluid als van een zilveren theelepeltje: een helder klingeltje. Even later schieten ze langs de rietstengels omhoog: vijf, zes Baardmannetjes. Eindelijk zie ik ze ! Een paar jongen en een volwassen mannetje: de vader ? Grijs kopje, witte borst, mooi donker en lichtbruin gestreepte vleugels en een lange staart. En: de zwarte baardstrepen; van die tochtlatten, weet u wel, maar dan echt mooi. Stilte, een zilveren geluid, prachtige vogeltjes en ik alleen. Genieten om nooit te vergeten.

Carlo van Wely

NACHTZWALUWEN: EEN BELEVENIS

Op 23 juni 1995 na de ledenvergadering in d'n Aard te Veldhoven gaan we met een groep naar het Leenderbos om te gaan inventariseren. Deze keer gaan we de Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*) inventariseren. Ik heb er nog nooit van gehoord, laat staan dat ik er ooit een gezien heb.

Rond 22.00 uur komen we aan bij het Leenderbos, de schemer valt bijna in. We verdelen ons nu over drie groepen, elke groep heeft een bandrecorder bij zich. De groep waar ik bij hoor, staat onder leiding van Tom. Hij heeft een kaart van het gebied meegenomen om de nachtzwaluwen hierop in te tekenen.

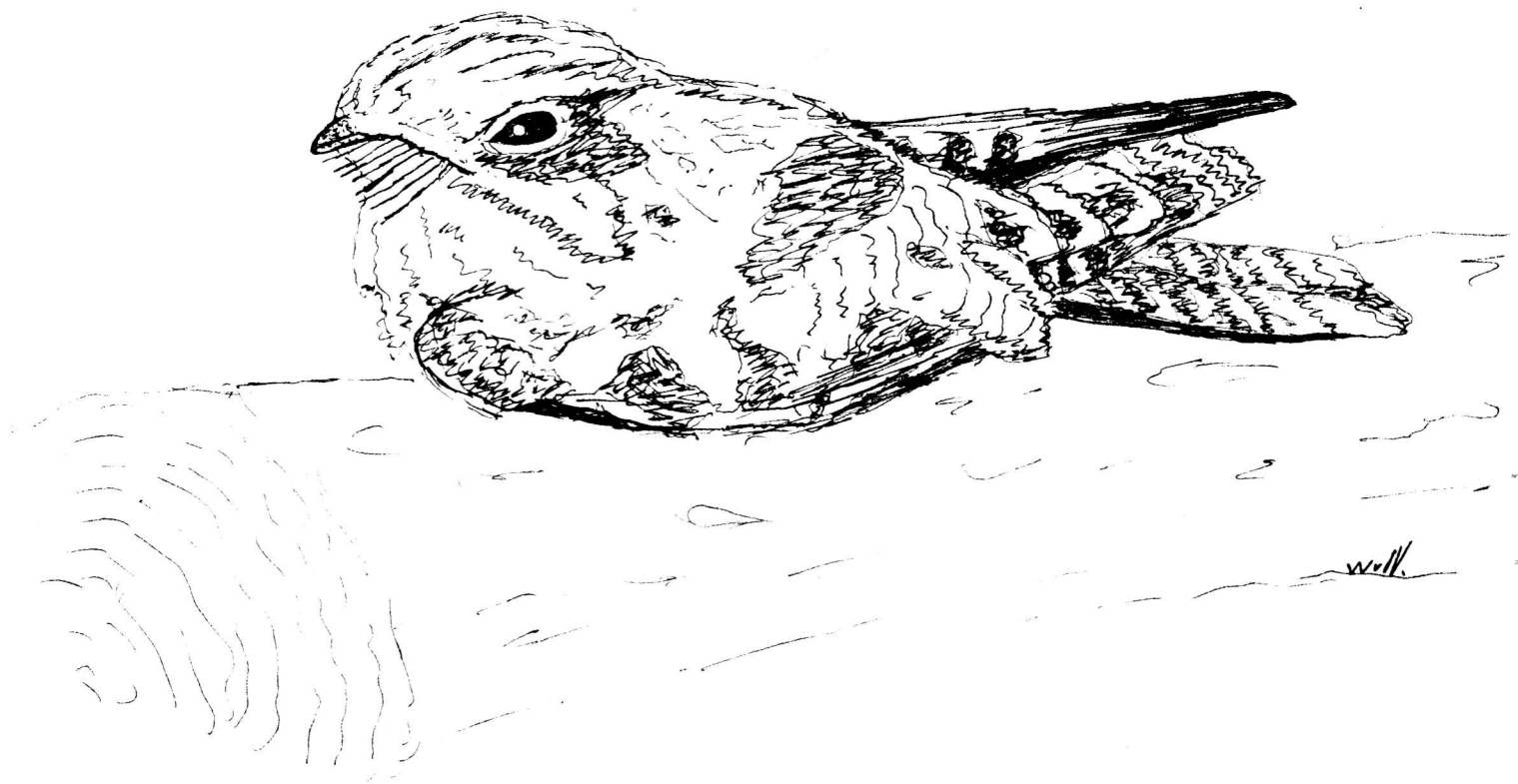
Bij het eerste luisterpunt is het al raak. Tom heeft de bandrecorder af laten spelen. 'Efkes wachten' zegt Tom. Ik aan het rondkijken. Opeens zijn ze er: twee of drie, in het begin weet ik niet waar ik moet kijken. Net als grote vlinders dansen de vogels in de lucht. Ze beginnen te roepen onder het vliegen. De vleugels worden tegen elkaar aan geslagen en de witte vleugelstippen maken het geheel compleet. We krijgen ruimschoots de tijd van de vogels om ze te bewonderen.

Nog een paar andere plaatsen worden bezocht. 'Vorig jaar zat er hier ook een' zegt Tom. Even later, na de bandrecorder, horen we het gezang van de vogel (nou ja gezang).

Tom kan vanavond in totaal 8 roepende vogels noteren in ons gebied. Ik geloof dat hij tevreden was, ik in ieder geval wel!

Het is inmiddels al middernacht als we weer op de plaats van vertrek terugkomen.

Piet Wuyts

WITTOORBUULBUUL (*PYCNONOTUS AURIGASTER*) TE VELDHOVEN

Bijna dagelijks loop ik met de honden om het 'high-techpark' in Veldhoven (Meerveldhoven). Dit is een afwisselend rondje met onder meer ruigten (met pitrus, distels en berk), kort gras en plantsoen (met berk, abeel, eik, liguster en coniferen). In dit plantsoen, rondom enkele hoge kantoorgebouwen met spiegellende ramen, zit sedert mei stevast een vreemde vogel.

Het beest heeft de grootte van een Merel, een vrij lange staart, zwarte kop, met kuif, grijze buik en donkerbruine rug. De vogel was de hele zomer zeer luidruchtig aan het zingen en ook nu in december is zijn roep nog vaak te horen. De zang doet iets denken aan de Kuifleeuwerik, die hier in 1992 nog voorkwam, maar is minder scherp.

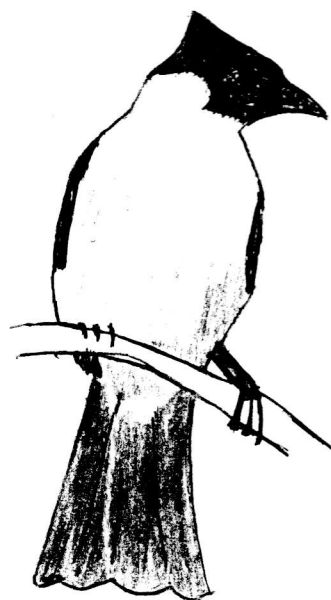
In de Peterson's Vogelgids wordt onder meer de Grauwe Buulbuul (*Pycnonotus barbatus*) beschreven: 'een kwieke, luidruchtige vogel die herinnert aan een langstaartige lijster'. De soort komt uit Afrika/Azië en kan in zuid Europa voorkomen. Deze vogel heeft echter geen kuif.

Napluzen in 'Elseviers Kooivogelgids' en 'Het praktisch handboek voor volièrevogels' wezen in de richting van de Roodoorbuulbuul (*Pycnonotus jocosus*). Deze alleseter komt oorspronkelijk voor van India tot Indo-china, zuidelijk China tot Maleisië. Nadat hij was ingevoerd in sommige delen van de USA van Australië heeft de Roodoorbuulbuul zijn aanpassingsvermogen duidelijk aangetoond. Nu leven er o.a. populaties bij Miami en Los Angeles in buitenwijken en parken (Birds of North America, National Geographic Society)

Nadat ik deze informatie had gelezen ben ik de vogel nog eens nader gaan bekijken, maar een rood oortje kon ik toch niet ontdekken. Overigens is deze vlek bij vrouwtjes maar zeer klein en ontbreekt hij bij juvenielen. Een toevallige blik in het boek 'Kooi- en volièrevogels' van David Alderton leerde echter van het bestaan van de Witoorbuulbuul (*Pycnonotus aurigaster*). Ook deze soort komt uit Azië en lijkt veel op de Roodoorbuulbuul, maar dan met een witte oorvlek. Het voedsel van buulbuuls bestaat uit vruchten, zaden en insecten.

Het is nu al gebleken dat deze Witoorbuulbuul in Veldhoven enkele nachten met temperaturen tot min 10 graden kan overleven, dus wellicht zal zijn zang in het voorjaar weer uit het plantsoen opklinken.

Hans Hermans

WITTOORBUULBUUL

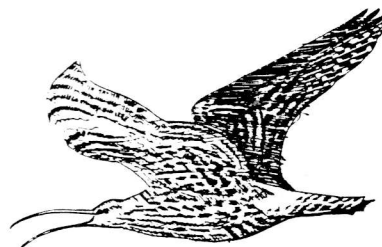
WIST U DAT . . .

- *Onze Vogelwerkgroep te vergelijken is met PSV.*
- *Philips dit jaar ook sponsor is van Vogelwerkgroep de Kempen.*
- *Dat dit gedaan is door de afdeling PMF.*
- *Dit staat voor Philips PMF international Plastics, Metals, Printed Circuits.*
- *Deze Philips afdeling de milieuprijs 1995 van de stad Eindhoven heeft gewonnen.*
- *Die prijs bestaat uit een prachtige sculptuur en fl.2500,=.*
- *PMF die fl.2500,= geschonken heeft aan VWG de Kempen.*
- *Wij ze hier zeer dankbaar voor zijn.*
- *De slogan van Philips is: Lets make things better.*
- *Ik zeg: VWG de Kempen Do it!*
- *Het niet aan Pieter zal liggen als de Bosuilen-inventarisatie mislukt.*
- *Hij de organisatie dik voor elkaar heeft.*
- *Als iedereen doet wat is toegezegd, we een geweldig overzicht krijgen van de Bosuilenstand.*
- *De tentoonstelling 'Vogels in de Kempen' ook in 1996 weer te zien zal zijn.*
- *Dit zal zijn in februari en wel in de hal van het gemeentehuis van Veldhoven.*
- *Er op 6 januari 1996 weer een simultane Klapekstertelling wordt gehouden.*
- *Dit natuurlijk gebeurt op de Strabrechtse Heide.*
- *Ik zeker weet dat er twee commissies langzaam op scherp komen te staan.*
- *Dat ten eerste de tentoonstellingscommissie is (nieuwe tentoonstelling?).*
- *Natuurlijk ook de feestcommissie al gaat denken aan een lang weekend.*
- *Tom weer een geweldig verslag heeft geschreven over de Maaij (visvijvers) Bergeijk.*
- *De roofvogelonderzoekers van de Buikheide ook niet op hun rug hebben gelegen.*
- *Ze iets nieuws hebben toegevoegd aan de VWG.*
- *Dit een videofilm is zonder een onvertogen woord erin.*
- *Het voor de regisseur een heel gecut moet zijn geweest.*
- *Het niet wegneemt dat het uniek blijft.*
- *Albert sinds kort ook toetreden is tot de Zeissclub, zij het nog maar met een oog.*
- *Hij op de Sovondag in de prijzen viel.*
- *Hij volgend jaar voor een hele kijker gaat.*

Weet je je partner van de winter niets te vertellen, Ga dan Bosuilen tellen.

Houdoe,

PIET

VOGELASIEL VOOR DE KEMPEN :

Vogelasiel Someren
Toon en Marij de Smit
Boerenkamplaan 32
5712 AE Someren
tel. 0493-493564

STEUNPUNT ROOFVOGELVERVOLGING:

Vogelasiel Someren tel. 0493-493564.

ADRESSEN BESTUURSLEDEN :

Voorzitter: Peer Busink
De Stille Wille 34
5091 WB Oostelbeers. 013-5133699.

Secretaris: Jan Kolsters
Van Nuenenstraat 96
5503 CL Veldhoven. 040-2538248.

Penningmeester: Huub Knubben
Sansovinostraat 24
5624 JX Eindhoven. 040-2460363.

Biologisch
secretariaat: Hans Hermans
Provincialeweg 138
5503 HK Veldhoven. 040-2547152.

Algemeen lid: Pieter Wouters
Lensheuvel 37
5541 BA Reusel. 0497-643049.

en: Willem Veenhuizen
Bussele 32
5641 PB Eindhoven. 040-2816913.

Opvang
nieuwe leden: Albert Vrijaldenhoven
Broekweg 25
5503 GA Veldhoven. 040-2537251.

INHOUD: jaargang 21 no. 4 (1995)

Peer Busink	Zeeland wintertrip.	1
Hans Hermans	Nachtzwaluw-inventarisatie van het Leenderbos in 1995.	4
Jan Wouters	Nestkasten Koningshof in 1995.	6
Peer Busink	Ganzen kijken.	8
Jan Wouters	Voor U gelezen.	10
Huub Knubben	Knipselkrant.	12
VOGELVARIA		
Carlo van Wely	Genieten.	19
Piet Wuyts	Nachtzwaluwen: een belevenis.	20
Hans Hermans	Witoorbuulbuul (<i>Pycnonotus aurigaster</i>) te Veldhoven.	21
Piet van Happen	Wist U dat...	22

Tekeningen: E. van Asseldonk
M. Bakermans
H. Bierens
H. Hermans
W. van de Voort